

DESCOPERIRI MONETARE ÎN SATELE DIN DOBROGEA ROMÂNĂ (sec. I — III e.n.)

M. MUNTEANU, R. OCHEȘEANU

În Scythia Minor, comparativ cu alte provincii ale imperiului, sînt atestate epigrafic un număr destul de mare de așezări rurale (în special *vici* și *villae*), la care trebuie să adăugăm desigur așezările cărora nu le cunoaște numele, dar a căror existență este dovedită de diverse materiale arheologice, epigrafice și numismatice¹. Cu toate acestea, puținele cercetări arheologice efectuate în sate și absența unor studii privind descoperirile monetare, fac să nu avem o imagine clară asupra vieții economice în teritoriile rurale. De aceea, pentru a face o primă prezentare a circulației monetare în sate, am încercat să folosim în afara celor cîteva informații bibliografice și colecția numismatică a Muzeului de arheologie din Constanța².

Cu excepția Histriei³, nici circulația monetară din orașele grecești de pe litoral sau cele romane din provincie nu este mai bine cunoscută, lipsa unor studii de sinteză împiedicîndu-ne să avem termeni de comparație pentru intensitatea circulației monetare din zonele rurale.

Am adunat informații de ordin numismatic privind un număr de 58 de localități rurale din Dobrogea, în care s-au făcut descoperiri izolate și de 3, în care au fost găsite tezaure. Dintre acestea pentru 9 nu avem decît informația „monede“, pentru alte 9 „monede din secolele I-VI e.n.“ sau „monede imperiale“, iar pentru restul de 40 localități ne sînt cunoscute autoritatea și persoana emitentă.

Încercăm să facem cîteva considerații pe baza numărului de descoperiri izolate, care au putut fi determinate, deoarece frecvența descoperirilor izolate indică gradul de intensitate al circulației monetare⁴.

¹ R. Vulpe, I. Barnea, *Din istoria Dobrogei*, vol. II, București, 1968 *passim*.

² Nu am consultat colecțiile numismatice ale Institutului de arheologie din București, Bibliotecii Academiei R.S.R. Muzeului „Delta Dunării“ din Tulcea și cele școlare din sate, care ar fi îmbogățit în mod substanțial problema studiată.

³ H. Nubar, în *Dacia*, N.S., VII, 1963, p. 241—256. Gh. Poenaru-Bordea, în *SCN*, V, 1971, p. 91—113. C. Preda, H. Nubar, *Histria*, III, București, 1973, p. 57—70.

⁴ I. Winkler, în *AMN*, II, 1965, p. 231.

Pe baza materialului numismatic studiat, ținând cont de situația generală politico-economică a imperiului, precum și de condițiile locale, se disting în circulația monetară din satele Dobrogei romane patru perioade :

Prima perioadă aparține epocii dinastiilor iulio-claudică și flavică, epocă în care asistăm la integrarea regiunii de la Dunărea de Jos în sistemul politico-administrativ și economic roman.

Din prima perioadă cunoaștem două tezaure : cel de la Niculițel, care se încheie cu monede romane de la Claudius I⁵ și cel de la Casicea, cu piese de la Vespasian⁶. Ambele tezaure sînt alcătuite numai din denari republicani și imperiali.

Caracteristic acestei perioade este lipsa descoperirilor izolate din primele decenii ale sec. I e.n., lipsă care poate fi explicată, pentru monedele romane, atît prin retragerea monedelor imperiale, după reforma monetară a lui Nero, sau tezurizarea lor cu predilecție, așa cum indică și compoziția tezaurelor dobrogene.

Din a doua parte a sec. I e.n. cunoaștem 7 monede imperiale, descoperite în 6 așezări. De asemenea din mediul rural nu cunoaștem pînă acum decît o singură monedă callatiană cu efigia lui Nero și o monedă tomitană de la Domițian. Deși există un număr ridicat de monede callatiene fără cap de împărat — 17, în stadiul actual al cercetărilor, nu putem atribui unele piese cu siguranță sec. I e.n.

Tabel 1

Nr. crt.	Împăratul	Monede imperiale romane	Callatis	Histria	Tomis	Tarsus
1	Nero	2	1	—	—	—
2	Vespasianus	3	—	—	—	—
3	Titus	2	—	—	—	—
4	Domitianus	—	—	—	1	—
5	Fără cap de împărat	—	17	1	—	1

A doua perioadă, aparținînd împăraților Antonini, se caracterizează printr-o circulație monetară bogată. În afara descoperirilor izolate, în care nu sînt menționate decît numele împăraților Traian, Hadrian, Crispina sau împărății Antonini, fără a se specifica numărul monedelor

⁵ C. Deculescu, în SCN, 17, 1966, 3, p. 577—592 din tezaurul, descoperit în anul 1937 pe teritoriul comunei Niculițel și alcătuit din 161 exemplare, s-a publicat un fragment.

⁶ Gh. Papuc, în Pontica, 7, 1974, p. 213 și urm. : tezaurul a fost găsit întîmplător în anul 1953 și s-a împrăștiat în momentul descoperirii. Fragmentul de tezaur aflat în colecția muzeului din Constanța este compus din 13 piese.

găsite, putem analiza mai amănunțit un număr de 57 de monede, din care 23 sînt romane și 34 grecești.

Spre deosebire de epocile imediat următoare se pare că moneda grecească de bronz nu a avut în circulație un rol predominant și că necesarul de monedă de bronz era în bună măsură satisfăcut de monedele imperiale.

Compoziția descoperirilor credem că dovedește și pe plan numismatic situația de prosperitate economică, de circulație monetară normală, în care nu se simte nevoia unui numerar suplimentar, provenit din alte centre de emisiune.

Tabel 2

Nr. crt.	Împăratul	Monede imperiale romane	Callatis	Histria	Tomis	Bosporul Cimerian	Anchialos
1	Traianus	7+X	—	—	—	—	—
2	Hadrianus	2+X	—	—	1	—	—
3	Antoninus Pius	6	—	—	3	—	1
4	Faustina I	1	—	—	—	—	—
5	Marcus Aurelius	2	—	—	2	—	—
6	Lucius Verus	1	—	—	—	—	—
7	Faustina II	1	2	—	—	—	—
8	Commodus	1	2	1	2	—	—
9	Crispina	1+X	—	1	—	—	—
10	Lucilla	1	1	—	—	—	—
11	Sauromates I	—	—	—	—	1	—

Pentru cea de a treia perioadă, corespunzînd dinastiei Severilor, avem un număr de 60 de monede, dintre care doar 7 sînt imperiale. O dată cu începutul crizei monetare în imperiul roman și împușinarea numărului emisiunilor de bronz imperiale, crește rolul, în comerțul mărunț, al pieselor emise de cetățile grecești. Astfel, pentru această perioadă, avem 53 monede coloniale, cele mai multe aparținînd cetăților Tomis și Callatis, ca și în epoca precedentă.

În cea de a patra perioadă, corespunzînd anarhiei militare, situația se schimbă întrucîtva, datorită faptului că odată cu Filip Arabul încețază în Pontul Sîng emisiunile coloniale, de aceea perioada trebuie împărțită în două etape: una pînă la Filip Arabul și cea de a doua după acesta. Din cele 47 de descoperiri monetare, 19 sînt monede imperiale romane.

În prima etapă a acestei perioade putem considera că se păstrează trăsăturile caracteristice ale etapei anterioare, deoarece o mare parte din numerarul aflat în circulație îl formează monedele coloniale.

Tabel 3

Nr. crt.	Împăratul	Monede imperiale romane	Tyras	Callatis	Histria	Nicopolis ad Istrum	Marcianopolis	Tomis	Niceea	Odessos
1	Pertinax	—	—	—	—	—	—	1	—	—
2	Septimius Severus	2	—	6	—	—	1	—	—	—
3	Iulia Domna	—	—	1	—	—	—	1	—	—
4	Caracalla	2+X	—	2	1	1	—	6	—	—
5	Geta	—	—	—	—	—	—	4	—	—
6	Caracalla și Geta	—	—	—	—	—	1	—	—	—
7	Elagabalus	3	—	—	1	—	1	3	—	2
8	Iulia Mameea	—	—	—	2	—	—	—	—	—
9	Elagabalus și Iulia Maesa	—	—	—	—	—	1	—	—	—
10	Elagabalus și Iulia Soaemis	—	—	—	—	—	1	—	—	—
11	Iulia Cornelia Paula	—	—	—	—	—	—	1	—	—
12	Macrinus și Diadumenianus	—	—	—	—	—	1	—	—	—
13	Diadumenianus	—	—	—	—	1	—	—	—	—
14	Severus Alexander	X	1	2	—	—	2	7	1	—
15	Severus Alexander și Iulia Manea	—	—	—	—	—	1	—	—	—

Pentru cea de a doua etapă, cînd în circulație nu mai pătrund decît monede imperiale, avem numai 14 monede, atît numărul redus de piese, cît și tezaurul de la Camena⁷, indică numismatic situația gravă a provinciei, pe plan politic și economic, în cel de al treilea sfert al secolului al III-lea.

Discutînd situația pe teritorii începem cu cel callatian⁸, unde s-au făcut descoperiri monetare în următoarele localități: Albești, Darabani, Limanu, Pecineaga și Topraisar⁹. Numărul ridicat de piese de la Pecineaga se explică prin faptul că am avut la dispoziția pentru studiu două colecții, strînse în acest teritoriu de C. Mușat și I. Țințu¹⁰. Deși nu trebuie exclusă contaminarea celor două colecții cu exemplare provenind din alte locuri (inclusiv cetatea), putem totuși considera că cele două loturi ca-

⁷ C. Moisil, în *Creșterea colecțiilor în anii 1938—1942*, București, 1944, p. 93—101, nr. 1069—1194; tezaurul a fost găsit în anul 1936 fiind alcătuit din 134 denari și antoniniani, cele mai vechi monede sînt emise de Albinus, iar ultimele piese de Volusianus.

⁸ În legătură cu delimitarea teritoriului callatian: Gr. Tocilescu, în *AEM*, XIX, 1896, p. 103, nr. 59; *CIL*, III, 14214, Th. Sauciuc-Săveanu în *An. Dob.*, 1935, p. 163—165; idem, *Callatis*, în *L'archéologie en Roumanie*, Bukarest, 1938, p. 66; N. Gostar, în *Noi monumente epigrafice din Scythia Minor*, Constanța, 1964, p. 67—69. *CIL*, III, 7587 (*IGR*, I, 652). E. Doruțiu-Boilă în *Dacia*, N.S., XV, 1971, p. 325—333. Pentru întinderea diverselor teritorii, vezi R. Vulpe, *DID*, II, harta II.

⁹ Nu știm dacă așezarea aparține acestui teritoriu, am inclus-o aici deoarece s-au găsit două monede callatiene, mai rare în afara teritoriului.

¹⁰ Existența colecțiilor, alcătuite în decursul mai multor ani a fost semnalată de mai multă vreme, de R. Vulpe, în *Analele Dobrogei*, XII, 1931, p. 297.

Tabel 4

Nr. Crt.	Împăratul	Monede Imperiale romane	Viminacium	Callatis	Histria	Marcianopolis	Odessos	Tomis	Mesambria	Caesareaes
1	Maximinus	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Maximus	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Gordianus III	2	—	3	1	—	—	4	—	1
4	Gordianus III și Sarapis	—	—	—	—	2	—	—	—	—
5	Gordianus III și Θεός Μέγας	—	—	—	—	—	1	—	—	—
6	Gordian III și Tranquillina	—	—	—	1	—	—	2	2	—
7	Tranquillina	—	—	—	1	—	—	1	—	—
8	Philippus I	1	1	4	—	—	—	—	—	—
9	Otacilla	2	—	1	—	—	—	—	—	—
10	Philippus II	—	—	2	—	—	—	—	—	—
11	Philippus II și Sarapis	—	—	—	—	1	—	—	—	—
12	Traianus Decius	1	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Trebonianus Gallus	1	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Volusianus	1	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Valerianus I	4	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Gallienus	5	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Salonina	1	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Claudius II	1	—	—	—	—	—	—	—	—

racterizează situația din regiunea respectivă, provenind în cea mai mare parte din piese strânse în Pecineaga și împrejurimi, unde avem dovada existenței unor așezări antice ¹¹.

Din monedele coloniale cele mai numeroase sînt cele emise de Callatis, urmat de Tomis, Marcianopolis, Odessos și Mesambria, precum și de Histria, Tyras, Nicopolis ad Istrum și Viminacium. Aceasta reflectă o stare de fapt normală și anume că emisiunile orașului Callatis au o mai mare putere de penetrație în teritoriul său decît monedele celorlalte cetăți vest-pontice, cu care se afla în alianță monetară. Numărul destul de mare de monede tomitane se explică prin puterea economică a metropolei Pontului Stîng, iar aici și prin vecinătatea cu teritoriul callatian. Față de totalul monedelor coloniale emise în alte cetăți decît cele trei orașe grecești din Dobrogea, numărul pieselor din Marcianopolis este destul de ridicat. Această reflectă atît frecvența emisiunilor monetare ale acestei cetăți, cît și importanța sa ca punct de tranzit pentru Scythia Minor.

Teritoriul Tomisului este cel mai bogat în descoperiri monetare. Noi am semnalat aici un număr de 14 localități. Deși descoperirile sînt

¹¹ SCIV, I, 1950, p. 90—92: în regiunea satelor Pervelia, Moșneni și Pecineaga obiecte antice și monede de tip greco-roman din Callatis, Tomis, Histria, pînă la Tranquillina și Filip Arabul. R. Vulpe, *loc. cit.*

relativ puține pentru fiecare localitate în parte, totuși putem obține o imagine destul de clară a circulației monetare din acest teritoriu. Circa jumătate din monedele semnalate sînt monede imperiale romane. Din monedele coloniale grecești cele mai multe sînt tomitane, urmate de Histria și Niceea. Cea mai veche monedă este un denar de la Vespasian, prezența acestei monede putînd fi explicată și prin faptul că la Tomis și în teritoriul acestuia s-au așezat de timpuriu veterani¹².

Dintre așezările cunoscute din inscripții, unde au fost descoperite și monede, amintim *vicus Clementianensis* = M. Kogălniceanu¹³, plasat pe drumul secundar care lega Tomisul de Capidava și *vicus I? Urb.* = Medgidia (?)¹⁴, așezat pe calea comercială dintre Tomis și Axiopolis.

Descoperirile monetare vin să confirme o activitate comercială într-o serie de așezări rurale, de unde provin materiale epigrafice și arheologice. Amintim astfel pe drumul litoralului pe cele de la Agigea și Lazu¹⁵, pe cel secundar care lega Tomisul de localitățile din interior, prin Plopeni (Cavaclar) la Tropaeum Traiani și Durostorum, așezarea de la Cumpăna, iar pe drumul amintit dintre Tomis și Axiopolis, cele de la Valul lui Traian și Poarta Albă¹⁶.

În teritoriul histrian¹⁷ au fost descoperite monede în opt localități. La Cogealac se pare că s-ar fi găsit la sfîrșitul secolului trecut un tezaur de monede imperiale, dar în informație nu este precizată epoca și nici nu reiese dacă este într-adevăr un tezaur sau o sumă de monede strînse pe teritoriul așezării¹⁸. Din monedele coloniale cele mai numeroase sînt cele tomitane, urmate apoi de Histria. Situația se deosebește complet de ceea ce cunoaștem la Histria în epoca romană, unde numerarul provenit din emisiunile proprii acoperă mai mult de jumătate din necesitățile de monedă, iar Tomisul de-abia 50%¹⁹. Este posibil ca lotul cunoscut de noi să nu exprime realitatea, dar situația economică înfloritoare a Tomisului se face simțită și în teritoriul vecin. Din teritoriul histrian mai provin și monede bătute de Nicea și Caesarea.

¹² CIL, III, 12498; V. Pârvan, în *Arch. Anzeiger*, 1914, col. 437—438, CIL, III, 14453, I. Stoian, *Tomitana*, Buc., 1962, p. 203—205.

¹³ CIL, III, 7565; V. Pârvan, *Ulmetum*, II, în ARMSI, seria II, t. XXXVI, 1914, p. 368—371; A. Rădulescu, în *Noi monumente epigrafice din Scythia Minor*, p. 141—143, nr. 2.

¹⁴ CIL, III, 14441 „din apropiere de Tulcea“. În realitate de la Medgidia, cf. Em. Doruțiu, în SCIV, XV, 1964, 1, p. 131. S-ar putea ca satul să facă parte din teritoriul tomitan, ținînd cont de mărimea teritoriului histrian în epoca romană (v. mai jos nr. 17).

¹⁵ H. Slobozianu, în MCA, V, 1959, p. 741. Em. Popescu, *Descoperirile arheologice de la Lazu*, în *Studii Clasice*, VII, 1965, p. 251—261.

¹⁶ V. Pârvan, *Ulmetum*, I, în ARMSI, ser. II, t. XXXIV, 1912, p. 579. CIL, III, 12495, 12497; 12499—12501; AEM, VIII, 1884, p. 15, nr. 43 și nr. 44; XVII, 1894, p. 95, nr. 29, p. 97, nr. 31; CIL, III, 7543; I. Stoian, *op. cit.*, p. 132 (Cumpăna). CIL, III, 7535 (?). AEM, XVII, 1894, p. 97, nr. 33; XI, 1887, p. 62, nr. 125; CIL, III, 7573, (Valul lui Traian). CIL, III, 14214²⁷ (Poarta Albă).

¹⁷ V. Pârvan, *Histria*, IV, în ARMSI, ser. II, t. XXXVIII, 1916, p. 558—593, nr. 16. D. M. Pippidi, *Contribuții*², Buc., 1967, p. 349—385 (bibliografia problemei).

¹⁸ V. Pârvan, *Ulmetum*, I, p. 582, n. 2.

¹⁹ H. Nubar, *Histria*, III, p. 63.

Mai bine informați sîntem asupra descoperirilor monetare de la Vadu, de unde avem 8 piese. Histria este prezentă doar cu o singură emisiune de la Tranquillina, în timp ce Tomis este prezent cu 3 piese emise de Pertinax, Caracalla și Gordian. Monedele din Nicea și Caesarea confirmă cele cunoscute de noi din inscripția despre locuitorii de la Vadu, unde constatăm prezența unor oameni legați de negoț, elemente romane și greco-orientale²⁰.

Dintre așezările rurale ale teritoriului histrian mai bine cunoscut din inscripții este *vicus Quintionis* = Sinoe²¹, din păcate monedele descoperite la Sinoe nu au fost publicate în mod adecvat²².

Pentru teritoriile cetăților de pe linia Dunării, referindu-ne aici numai la cele de la nord de Capidava, avem puține descoperiri monetare. Datorită faptului că în perioada de staționare a legiunii a V-a Macedonica la Troesmis au fost supravegheate de aceasta²³, am considerat că putem discuta situația de pe teritoriile acestora în ansamblu.

Cronologic monedele descoperite aici acoperă întreaga perioadă, cea mai veche este de la Nero, urmînd apoi monede de la Traian, Hadrian, Antoninus Pius și urmașii săi, mai puține izolate din ultimele două perioade. Din nordul Dobrogei ne sînt cunoscute două tezaure: cel de la Niculițel, cu denari republicani și imperiali pînă la Claudius, indicînd prin compoziția sa primele pătrunderi de monedă romană în provincie, precum și tezaurul de la Camena încheiat cu monede de la mijlocul secolului III²⁴.

Din cele 22 de localități în care au fost semnalate descoperiri monetare nu avem decît 8 piese determinate. Dintre acestea 5 sînt monede imperiale romane, cu 3 de argint. Frecvența mare a descoperirilor de monede imperiale romane credem că se explică prin faptul că nume-rarul pus în circulație de către armata cantonată pe linia Dunării era cel roman*. Este de remarcă lipsa monedelor emise de cele trei cetăți pontice, lipsă pe care nu o putem explica decît prin raritatea descoperirilor cunoscute. O situație specială o are moneda din Bosporul Cimerian

²⁰ Gr. Tocilescu, în *AEM*, VIII, 1884, p. 23—24, nr. 62; *AEM*, VI, 1882, p. 38, nr. 79. *CIL*, III, 14449, proveniența de la Vadu, cf. Em. Doruțiu, *op. cit.*, p. 133, nr. 8. *CIL*, III, 7527. R. Vulpe, *Histoire ancienne de la Dobroudja*, București, 1938, p. 221. Al. Suceveanu, în *RRH*, XIII, 1974, 2, p. 230, nr. 70.

²¹ V. Pârvan, *Histria*, IV, p. 617, nr. 24; *Histria*, VII, ser. III, t. II, București, 1923, pp. 55—74, nr. 46, 49, 50—52; *Dacia*, II, 1925, p. 214 și urm., nr. 18 (?). Sc. Lambrino, în *Mélanges Maronzeau*, Paris, 1948, p. 319 și urm. D. Tudor, în *Studii și cercetări științifice*, Iași, II, 1951, 1—2, p. 498 și urm.; *CIL*, III, 12513; 12514; 12515; 7542; 14214²⁵. V. Pârvan, *Histria*, IV, p. 660, nr. 40 și *Histria*, VII, p. 95, nr. 60 (?).

²² *SCIV*, IV, 1953, 1—2, p. 136.

²³ Em. Doruțiu-Boilă, *Teritoriul militar al legiunii a V-a Macedonica la Dunărea de Jos*, în *SCIV*, 23, 1972, 1, p. 45—62.

²⁴ *Supra*, n. 5 și 7.

* Deoarece considerăm că așezările de pe *limes* trebuiesc discutate în ansamblu nu le-am inclus în studiul de față.

cu efigia lui Sauromates I (93/4—122/3), care este de pus în legătură cu mișcările de trupe din intervalul amintit²⁵.

Din descoperirile monetare pe care le-am putut cerceta, am mai putea vorbi de cele din teritoriul municipiului Tropaeum Traiani, cunoscute în 8 localități. Curios este faptul că nu avem, pentru monedele coloniale, decât cele emise de Tomis, deși în cetate s-a găsit un număr însemnat de monede din Marcianopolis și Nicopolis ad Istrum. Este posibil ca moneda din Aspendus, găsită într-un complex de sec. IV e.n., să fie o pătrundere mai recentă în Scythia Minor²⁶.

Monedele imperiale au fost descoperite pe întreg teritoriul rural din regiunea noastră. Acestea au avut o importanță însemnată pentru circulația monetară, ele fiind și tezaurizate cu predilecție. Cele mai răspândite emisiuni coloniale sînt cele ale cetății Tomis, găsite aproape în toate teritoriile și formînd mai în toate cazurile grosul emisiunilor coloniale aflate în circulație. Monedele din Callatis au circulat mai ales în teritoriul orașului, iar cele histriene, care se răspîndesc pe drumul litoralului, sînt descoperite într-un foarte mic număr chiar și în propriul teritoriu al cetății.

Celelalte monede, provenind din afara provinciei, nu au avut un rol prea mare în circulație.

Descoperirile monetare vin să confirme materialele epigrafice și arheologice, care demonstrează vitalitatea vieții economice și în satele Scythiei Minor.

I. CATALOGUL DESCOPERIRILOR IZOLATE

1. AGIGEA

Ca provenind cu siguranță din această localitate cunoaștem două piese, un denar emis de Traian, aflat acum în colecția Muzeului de arheologie Constanța și o monedă colonială, probabil din Nicaea, aflată într-o colecție particulară²⁷.

1 TRAIANUS

Denarius. AR. ↓ .3,19 g. 17 mm. Mult tocită. Iv. 5534.

BMC, III, p. 117, nr. 598. Roma. Grupa a 5-a. Anii 112—117 e.n.

Bithinia

NICAEA ?

2 SEVERUS ALEXANDER

AE. ↑ . 6,15 gr. 21,5 mm. Conservare slabă.

²⁵ Despre prezența unor vexilații ale leg. a V-a *Macedonica* în nordul M. Negre, la Tyras, inscripție din anii 115/117, cf. P. Nicorescu, în *ARMSI*, ser. III, t. XXVI, 1944, p. 501 și urm. Idem, în *ARMSI*, ser. III, t. XIX, 1937, p. 218—220, la Charax, *CIL*, III, 14215⁴.

²⁶ R. Ocășeanu, Gh. Papuc, în *Pontica*, 5, 1972, p. 487.

²⁷ B. Mitrea în *SCIV*, 23, 1972, p. 135, nr. 1.

2. ALBEȘTI

Monedele au fost găsite pe teritoriul comunei Albești, în anul 1974, și se păstrează în colecția muzeului din Constanța.

1 TRAIANUS

Denarius. AR. ↓ . 3,19 g. 18,5 mm. Tocită. Inv. 9561.
BMC, III, p. 73, nr. 305. Roma. Grupa V-a. Anii 103—111 e.n.

Moesia Inferior MARKIANOPOLIS

2 ELAGABALUS și IULIA MAESA

AE. ↗ . 10,40 g. 27 mm. Puțin tocită. Inv. 9730.
Pick, p. 272, nr. 940. Anii 220—221 e.n.

3. ATMAGEA

În raza localității au fost descoperite monede antice²⁸.

4. BABADAG (Vicus Novus ?)

Un bronz colonial din Tarsus a fost găsit în această localitate²⁹.

Lycaonia

TARSUS

1 BMC, Lycaonia, p. 183, nr. 128. Anii ante 117 e.n.

4 a. BABADAG împrejurimi

O monedă histriană de epocă romană a fost aflată în împrejurimile orașului Babadag³⁰.

Moesia Inferior

HISTRIA

1 AE. 2,61 g. 15,50 mm.
C. Preda, SCN, II, p. 113, nr. 5.

²⁸ *Tabula Imperii Romani*, L 35, Bucurest, 1969, p. 24.

²⁹ O. Iliescu, în *SCN*, II, 1958, p. 450, nr. 7.

³⁰ C. Preda, în *SCN*, II, 1958, p. 113, nr. 5.

5. BAIJA

Lângă comuna Baia (Hamangia) „la împreunarea piraiei Potur și Beidaut se găsesc ... monede romane”³¹.

6. CALICA

(comuna Valea Nucarilor)

O monedă romană găsită în sat a fost donată de Ilenuc Ion.

1 HADRIANUS

Sestertius. AE. ↘ . 25,89 g. 33 mm. Tocită. Inv. 5943.
BMC, III, p. 446, nr. 1370. Roma. Grupa E. Anii 119—138 e.n.

7. CAMENA (Vicus Petra)

Din sat provin două monede romane, achiziționate în anul 1974 de Muzeul de arheologie Constanța.

1 ANTONINUS PIUS

Denarius. AR. ↓ . 3,17 g. 19 mm. Puțin tocită. Inv. 9737.
BMC, IV, p. 106, nr. 735. Roma. Emisiunea a II-a. Anii 149—150 e.n.

2 LUCILLA

Denarius. AR. ↑ . 2,42 g. 18 mm. Mult tocită. Inv. 9734.
BMC, IV, p. 432, nr. 351. Roma. Grupa a II-a. Anii 164—169 e.n.

8. CEAMURLIA DE JOS

Între gara Mocani și sat a fost descoperită întâmplător o monedă romană.

1 FAUSTINA I

Denarius. AR. ↓ . 3,04 g. 17 mm. Puțin tocită. Inv. 5545.
BMC, IV, p. 55, nr. 362. Roma. Anii *post* 141 e.n.

9. CERNA

Se păstrează informația că pe teritoriul comunei au fost descoperite monede antice³².

³¹ C. Moisil, în *BCMI*, II, 1909, 3, p. 114.

³² cf. *TIR*, L 35, p. 32.

10. CIUCUROVA

De pe teritoriul comunei provin două monede romane³³.

1 TRAIANUS

Dupondius. AE. ↓ . 11,51 g. 27 mm.

BMC, III, p. 224, nr. 1053. Roma. Anii 116—117 e.n.

2 VOLUSIANUS

Antoninianus. AR. ↗ . 3,29 g. 20 mm.

RIC, IV, 3, p. 178, nr. 166. Roma. Anii 251—253 e.n.

11. COLINA (Caraibil)

Sînt menționate descoperiri de monede antice pe teritoriul acestei așezări³⁴.

12. CORBUL DE JOS

Moneda a fost donată de Rașit Muselim³⁵.

Moesia Inferior

TOMIS

1 GORDIANUS

AE. ↓ . 12,47 g. 25 mm. Puțin tocită. Inv. 460.

Pick-Regling, p. 873, nr. 3434.

12 a. CORBUL DE JOS — Capul Midia

O monedă histriană a fost găsită în anul 1967 în așezarea romană de la Capul Midia³⁶.

Moesia Inferior

HISTRIA

1 CARACALLA

AE. ↓ . 21,88 g. 31 mm. Tocită. Inv. 693.

M. Sutz, în BSNR, 1907, p. 7, nr. 7 var. Anii 211—217 e.n.

³³ Gh. Poenaru-Bordea, în *SCN*, IV, 1968, p. 398, nr. 5, 1—2.

³⁴ cf. *TIR*, L 35, p. 30, sub voce Caraibil.

³⁵ R. Ocheșeanu, Gh. Papuc, în *Pontica*, 6, 1973, p. 358, nr. 133.

³⁶ *Ibidem*, p. 362, nr. 156.

12 b. **CAPUL MIDIA**

Sint amintite descoperiri de monede antice din același loc³⁷.

13. **CUMPĂNA**

La 1 km vest de sat a fost descoperită întâmplător o monedă de la Vespasian.

1 **VESPASIANUS**

Denarius. AR. ↑ . 3,25 g. 20 mm. Foarte tocită, Inv. 5578.
BMC, II, p. 19, nr. 98. Roma. Anul 73 e.n.

2 **ANTONINUS PIUS**

As AE. ↑ . 8,22 g. 25 mm. Tocită. Inv. 7677.
BMC, IV, p. 337, nr. $\frac{+}{+}$. Roma. Emisiunea a II-a. Anii 155—156 e.n.

14. **DARABANI**

O monedă de la Vespasianus găsită în această localitate, a fost donată cabinetului numismatic din Constanța de către Vlad Carp.

1 **VESPASIANUS**

Denarius. AR. ↓ . 2,97 g. 18 mm. Tocită. Inv. 5564.
BMC, II, p. 30, nr. 161. Roma. Anul 75 e.n.

15. **DOROBANȚUL (Vicus Hi.....)**

Descoperiri de monede antice sînt semnalate pe teritoriul aceste comune³⁸.

16. **ENISALA**

La vest de sat au fost descoperite monede de la Traian și Constantin I pe „Cetatea Peștera”³⁹.

17. **FĂUREI — BĂNEASA**

În lotul de monede găsite în această localitate și oferite Muzeului din Constanța de către Florescu Gh. se află și o monedă de argint emisă de Gordianus III⁴⁰.

³⁷ cf. *TIR*, L 35, p. 35 sub voce Năvodari.

³⁸ *Ibidem*, p. 39.

³⁹ *Ibidem*, p. 40.

⁴⁰ R. Ocheșeanu, Gh. Papuc, în *Pontica*, 7, 1974, p. 397, nr. 255.

1 **GORDIANUS III**

Antoninianus. AR. ↓ . 4,84 g. 21,5 mm. Netocită. Inv. 9733.

RIC, IV, 3, p. 19, nr. 34. Roma. Emisiunea III-a. Anul 240 e.n. ian.-mart.

18. **FÎNTÎNELE**

Potrivit unei informații mai vechi în acest sat au fost descoperite: „Monede romane și grecești, acestea din urmă ale orașului Istros”⁴¹.

19. **GRECI**

Sînt semnalate descoperiri de monede antice, fără altă specificare, pe teritoriul acestei comune⁴².

20. **HAMCEARCA**

În săpătura efectuată în anul 1967, în această comună a fost găsită o monedă romană de la Nero⁴³.

1 **NERO**

Dupondius. AE. ↓ . 13,01 g. 30 mm.

BMC, I, p. 241, nr. 5. Roma. Anii 64—68 e.n.

21. **HORIA**

Ca descoperite la Horia au fost publicate două monede antice⁴⁴.

1 **TRAIANUS**

Sestertius. Mult tocită.

BOSPORUL CIMERIAN2 **SAUROMATES I**

AE. Anii 93/4—122/23 e.n.

K. V. Golenko și A. D. Șelov, în *Numismatika i Sfragistika*, I, 1963, p. 18 și pl. IV, 1932.

⁴¹ C. Moisil, *op. cit.*, p. 113.

⁴² cf. *TIR*, L 35, p. 44.

⁴³ B. Mitrea, în *SCIV*, 22, 1971, 1, p. 128—129.

⁴⁴ *Idem*, în *SCIV*, XV, 1964, 4, p. 576—577.

22. **IZVOARELE (Alibechioi)**

Din localitate provin monede din secolele II-IV e.n.⁴⁵.

23. **LAZU**

Pe teritoriul satului a fost găsită o monedă de la Claudius II, precum și monede din secolele II-VI e.n.⁴⁶

24. **LESPEZI**

Printre monedele adunate de Dancu N. Ion se află și două monede romane precum și o monedă tomitană⁴⁷.

1 **NERO**

As. AE. ✓ . 8,40 g. 26,5 mm. Tocită. Inv. 9755.
BMC, I, p. 244, nr. 228. Roma. Anii 64—68 e.n.

2 **TITUS**

As. AE. ✓ . 8,29 g. 25 mm. Puțin tocită. Inv. 9756.
BMC, II, p. 288, nr. 294. Roma. Anii 80—81 e.n.

Moesia Inferior**TOMIS**3 **HADRIANUS**

AE. ↓ . 2,84 g. 19,5 mm. Mult tocită. Inv. 9729.
Pick-Regling, p. 682, nr. 2604.

25. **LIMANU**

Pe teritoriul comunei au fost găsite monede romane și callatiene din care au fost publicate un denar pentru Crispina⁴⁸, precum și bronzuri de la Septimius Severus⁴⁹, din care unul necunoscut la Pick⁵⁰ și un altul, tot din Callatis, pentru Iulia Domna⁵¹.

⁴⁵ cf. TIR, L 35, p. 41 *sub voce* Filimon Sirbu.

⁴⁶ Em. Popescu, în *Studii Clasice*, VII, 1965, p. 252. TIR, L 35, p. 48.

⁴⁷ R. Ocheșeanu, Gh. Papuc, *op. cit.*, p. 408, nr. 359 și 360, p. 397, nr. 250.

⁴⁸ B. Mitrea, în SCIV, 22, 1971, 1, p. 129, nr. 74.

⁴⁹ *Idem*, în SCIV, 20, 1969, 1, p. 163, nr. 4.

⁵⁰ C. Preda, *loc. cit.*, nr. 10.

⁵¹ B. Mitrea, în SCIV, 18, 1967, 1, p. 199, nr. 55.

1 *CRISPINA*

Denarius. AR. ↘ 2, 82 g. 18 mm.

BMC, IV, p. 695, nr. 39. Roma. Emisiunea a II-a. Anii 180—183 (sau mai târziu).

Moesia Inferior

CALLATIS

2 *SEPTIMIUS SEVERUS*

AE. ↘ . 8, 62 g. 25 mm. Mult tocită.

Pick, p. 115, nr. 311.

3 AE. 11,56 g. 22,5 mm.

C. Preda, SCN, II, p. 113, nr. 10.

4 *IULIA DOMNA*

AE. ↑ . 3,24 g. 18 mm.

Pick —

26. *MAMAIA*

Un număr neprecizat de monede antice provin din acest punct⁵².

27. *MEDEEA*

În Medeea, acum cartier al municipiului Constanța, au fost descoperite întâmplător două monede tomitane⁵³.

Moesia Inferior

TOMIS

1 *MAXIMINUS*

AE. ↗ . 10,10 g. 25,5 mm. Puțin tocită. Inv. 461.

Pick-Regling, p. 850, nr. 3341.

2 *GORDIANUS III*

AE. ↓ . 9,53 g. 25 mm. Puțin tocită. Inv. 453.

Pick-Regling, p. 869, nr. 3414.

⁵² cf. *TIR*, L 35, p. 50.

⁵³ R. Ocheșeanu, Gh. Papuc, în *Pontica*, 6, 1973, p. 362, nr. 154 și 155.

28. **MEDGIDIA (vicus I? Urb)**

În zona valului mare de pământ a fost descoperit un sestertius emis de Traian.

1 **TRAIANUS**

Sestertius. AE. ↓. 22,92 g. 32,5 mm. Foarte mult tocită. Inv. 5854.
BMC, III, nr. ? , Roma. Anii 98—99 e.n. sau 100 e.n.

29. **MEIDANCHIOI**

Din zona așezării provin monede din secolele II-VI e.n.⁵⁴.

30. **MIHAIL KOGĂLNICEANU (Vicus Clementianensis)**

jud. Constanța

Ca provenind din această așezare se păstrează în colecția muzeului din Constanța o monedă romană.

1 **ANTONINUS PIUS**

Sestertius. AE ↑. 20,17 g. 29,5 mm. Foarte mult tocită. Inv. 5924.
BMC, IV, p. 270, nr. 1674. Roma. Anii 145—161 e.n.

31. **NALBANT**

Potrivit unei indicații mai vechi în acest loc s-au găsit numeroase monede romane, unele datate în secolele II-VI e.n.⁵⁵.

32. **NĂVODARI**

În anul 1960, a fost descoperit întâmplător, o monedă tomitană de bronz.

Moesia Inferior**TOMIS**1 **ELAGABALUS**

AE. ♂. 9,30 g. 26 mm. Tocită. Inv. 457.
Pick-Regling, p. 793, nr. 3064.

⁵⁴ cf. *TIR*, L 35, p. 50.

⁵⁵ C. Moisil, *op. cit.*, p. 113. *TIR*, L 35, p. 52.

33. **NEGREȘTI**

La 2 km vest de sat a fost găsit un denar de la Antoninus Pius.

1 **ANTONINUS PIUS**

Denarius. AR. ↑ . 2,98 g. 17 mm. Puțin tocită. Inv. 5588.
BMC, IV, p. 147, nr. 985. Roma. Anii 159—160 e.n.

34. **NUNTAȘI**

Monede imperiale și bizantine au fost descoperite în zona așezării⁵⁶.

35. **PECINEAGA și împrejurimi)**

Cele două colecții amintite se păstrează la cabinetul numismatic al Muzeului de arheologie din Constanța. Alte câteva monede, descoperite la Pecineaga și păstrate în colecțiile cabinetului numismatic al Bibliotecii Academiei RSR, au fost mai demult descrise de C. Moisil.

1 **TITUS**

Denarius. AR. ↓ . 2,75 g. 17, 5 mm. Tocită. Inv. 5338.
BMC, II, p. 36, nr. 191. Roma. Anul 76 e.n.

2 **TRAIANUS**

Dupondius. AE. ↓ . 10,14 g. 26 mm. Foarte tocită. Inv. 5830.
BMC, III, p. 186—195 sau 209—212. Roma. Anii 104—111 e.n. sau 111—114 e.n.

3 **HADRIANUS**

Sestertius. AE. ↓ . 20,13 g. 32,5 mm. Foarte tocită. Inv. 5835.
BMC, III, p. 423, nr. ?. Roma. Grupa C. Anii 119—138 e.n.

4 **ANTONIUS PIUS**

Sestertius. AE. ↑ . 27,57 g. 34,5 mm. Tocită. Inv. 5875.
BMC, IV, p. 201, nr. 1253. Roma. Anii 140—143 e.n. (și 144 e.n.?).

5 **DUPONDIUS. AE. ↑ . 13,33 g. 25 mm. Netocită. Inv. 5824.**

BMC, IV, p. 336, nr. † . Roma. Emisiunea II-a. Anii 155—156 e.n.

6 **MARCUS AURELIUS**

Sestertius. AE. ↓ . 22,58 g. 30 mm. Foarte tocită. Inv. 5840.
BMC, IV, p. 556 și urm. Roma. Anii 163—180 e.n.

⁵⁶ TIR, L 35, p. 54.

7 As. AE. ↓ . 10,13 g. 25 mm. Tocită. Inv. 5827.

BMC IV, p. 290, nr. 1791. Roma. Anii 145—160 e.n.

8 LUCIUS VERUS

Denarius. AR. ↓ . 18 mm. Fragment. Tocită. Inv. 5326.

BMC IV, p. 444, nr. 426. Roma. Emisiunea a 3-a. Anii dec. 165—dec. 166 e.n.

9 COMMODUS

Denarius. AR. ↓ . 2,64 g. 17 mm. Foarte tocită. Inv. 5327.

BMC IV, p. 700, nr. 70, Roma, Emisiunea 1-a. Anii dec. 181 — dec. 182. e.n.

10 CARACALLA

Denarius. AR. ↓ . 2.69 g. 19 mm. Tocită. Inv. 5319.

BMC V, p. 444, nr. 72. Roma. Anii 213—217

11 AE.?. 2,45 g., 19 mm. Av. puțin tocit, dar rev. ilizibil. Inv. 5320.

BMC V, p. 443 și urm. Roma. Anii 213—217 e.n.

12 ELAGABALUS

Denarius. AR. \ . 2,84 g. 17,5 mm. Puțin tocit. Inv. 5341.

BMC V, p. 562, nr. 209. Roma. Anii 220—222 e.n.

13 PHILIPPUS I

Antoninianus. AR. ↓ . 3,31 g. 22 mm. Mult tocită (fragmentară). Inv. 5330.

Cohen² 70. RIC, IV, 3, p. 80, nr. 93. Hybrid.

14 OTACILLA

Antoninianus. AR. ↓ . 3,87 g. 23,5 mm. Tocit. Inv. 5336.

Cohen² 70. RIC, IV, 3, p. 80, nr. 93. Hybrid.

15 Antoninianus. AR. ↗ . 4,25 g. 21 mm. Tocită (fragmentară). Inv. 5329.

Cohen² 42. RIC, IV, 3, p. 84, nr. 133. Antiochia. Emisiune târzie.

16 TRAIANUS DECIUS

Antoninianus. AR. ↓ . 4,62 g. 19 mm. Tocită. Inv. 5563.

Cohen² 15. RIC, IV, 3, p. 124, nr. 35. Mediolanum. Anii 250—251 î.e.n.

17 TREBONIANUS GALLUS

Antoninianus. AR. ↑ . 4,52 g. 20 mm. Puțin tocită. Inv. 5340.

Cohen² 72. RIC, IV, 3, p. 168, nr. 85. Antiochia. Anii 251—253 e.n.

18 VALERIANUS I

Antoninianus. AR. ↗ . 3,36 g. 21 mm. Tocită. Inv. 5562.

Cohen² 17. RIC, V, 1, p. 44, nr. 72. Roma. Anii 256—7 e.n.

⁵⁷ C. Moisil, în *Creșterea colecțiilor*, 1938—1942, București, 1944, p. 12—37, nr. 110, 120, 121, 126, 233, 274, 278, 294, 306, 318.

- 19 Antoninianus. AR. ↗ . 3,21 g. 19 mm. Puțin tocită. Inv. 5339.
Cohen² 53. RIC V, 1, p. 45, nr. 87. Roma. Anii 255—6 e.n.
- 20 Antoninianus. AR. ↑ . 2,09 g. 18,5 mm. Tocită. Inv. 5331.
Cohen² 272. RIC, V, 1, p. 58, nr. 268. Mediolanum. Anul 257 e.n.
- 21 Antoninianus. AR. ↓ . 3,35 g. 20,7 mm. Puțin tocită. Inv. 5333.
Cohen², 276 RIC, V, 1, p. 60, nr. 293. Asia (Antiochia). Anii 255—6 e.n.

22 GALLIENUS

- Antoninianus. AR. ↑ . 3,30 g. 22 mm. Puțin tocită. Inv. 5337.
Cohen² 1173. RIC, V, 1, p. 104, nr. 452. Asia. Anii 256—7 e.n.
- 23 Antoninianus. AR. ↓ . 3,44 g. 22 mm. Tocită. Inv. 5334.
Cohen² 20. RIC, V, 1, p. 144, nr. 159. Roma. Anii 260—268. e.n.
- 24 Antoninianus. AR. ↑ . 3,12 g. 21,5 mm. Mult tocită. Inv. 5335.
Cohen² 415. RIC, V, 1, p. 185, nr. 615. Asia. Anii 266—268 e.n.
- 25 Antoninianus. AR. ↘ . 3,34 g. 19 mm. Foarte mult tocită. Inv. 5322.
Cohen² 634. RIC, V, 1, p. 185, nr. 617. Asia. Anii 266—268 e.n.
- 26 Antoninian. AR. ↓ . 2,61 g. 20 mm. Tocit. Inv. 5323.
Reversul ilizibil.

27 SALONINA

- Antoninianus. AR. ↑ . 3,98 g. 20,5 mm. Mult tocită. Inv. 5332.
RIC, V, 1, p. 114, nr. 63. Asia. Anii 255—8 e.n.

Sarmatia

TYRAS

28 SEVERUS ALEXANDER

- AE. ↓ . 5,38 g. 22 mm. Tocită. Inv. 1448.
A. N. Zograf. *Monety tiry*, p. 118, nr. 118.

Moesia Superior

VIMINACIUM

29 PHILIPPUS I

- AE. ↑ . 17,28 g. 30 mm. Puțin tocită. Inv. 5326.
Pick, p. 40, nr. 103. Anul VII = 245/6 e.n.

Moesia Inferior

CALLATIS

- 30 Monedă fără cap de împărat.
AE. ↓ . 2,03 g. 14,8 mm. Mult tocită. Inv. 483.
Pick, p. 107, nr. 269.
- 31 AE. ↓ . 2,81 g. 17,5 mm. Mult tocită. Inv. 534.
Pick, p. 107, nr. 270.
- 32 AE. ↑ . 2,96 g. 17 mm. Foarte mult tocită. Inv. 519.
Pick, p. 108, nr. 271.
- 33 AE. ↑ . 4,41 g. 19 mm. Puțin tocită. Inv. 1104.
Pick, p. 108, nr. 277, 2.
- 34 AE. ↓ . 5,66 g. 21 mm. Tocită. Inv. 578.
L. Ruzicka, *N.Z.*, 1917, p. 90, nr. 277 a.
- 35 AE. ✓ . 7,39 g. 23 mm. Foarte mult tocită. Inv. 482.
Pick, p. 109, nr. 281.
- 36 AE. ✓ . 6,94 g. 23 mm. Mult tocită. Inv. 517.
Pick, p. 109, nr. 281.
- 37 AE. ↑ . 5,64 g. 23 mm. Foarte mult tocită. Inv. 481.
Pick, p. 109, nr. 281.
- 38 AE. ✓ . 5,53 g. 22 mm. Tocită. Inv. 9540.
Pick, p. 109, nr. 281 var.
- 39 AE. ↑ . 4,45 g. 20 mm. Foarte mult tocită. Inv. 526.
Pick, av. cf. Pick, p. 111, nr. 293 ; rv. cf. Pick, p. 110, nr. 289.
- 40 AE. ↑ . 4,06 g. 20 mm. Foarte mult tocită. Inv. 555.
Pick, —, av. cf. Pick, p. 111, nr. 293 ; rv. cf. Pick, p. 110, nr. 289.
- 41 AE. ↓ . 5,12 g. 21 mm. Foarte tocită. Inv. 487.
Pick, —, av. cf. Pick, p. 111, nr. 293 ; rv. cf. Pick, p. 110, nr. 289.
- 42 AE. ↑ . 4,45 g. 20 mm. Mult tocită. Inv. 526.
Pick, —, av. cf. Pick, p. 111, nr. 293 ; rv. cf. Pick, p. 110, nr. 289.
- 43 AE. ↑ . 2,08 g. 18 mm. Foarte mult tocită. Inv. 515.
Pick, p. 111, nr. 293, tip general, 293.
- 44 AE. ↑ . 21 mm. Fragment. Tocită. Inv. 514.
Pick, p. 111, nr. 296.
- 45 AE. 23 mm. Inv. CN.BARSR 15057.
C. Moisil, *Creșterea colecțiilor* 1938—42, p. 12, nr. 110.

46 NERO

AE. ↑ . 6,79 g. 23 mm. Foarte tocită. Inv. 5839.
Tacchella, R.N., 1903, p. 205, nr. 9.

47 COMMODUS

AE. ↑ . 2,41 g. 18 mm. Foarte tocită. Inv. 516.
Pick, p. 113, nr. 300.

48 AE. ↑ . 2,86 g. 18 mm. Foarte tocită. Inv. 488.
Pick, p. 113, nr. 300.

49 LUCILLA⁵⁸

AE. ↓ . 2,57 g. 20 mm. Tocită. Inv. 522.
L. Ruzicka, N.Z., 1917, p. 92, nr. 298 a.

50 SEPTIMIUS SEVERUS

AE. ↙ . 8,13 g. 26 mm. Foarte mult tocită. Inv. 523.
Pick, p. 114, nr. 308.

51 AE. ↑ . 11,04 g. 25 mm. Puțin tocită. Inv. 521.
C. Preda, SCN, II, p. 113, nr. 10.

52 AE. ↗ . 10,23 g. 27 mm. Foarte mult tocită. Inv. 186.
C. Preda, SCN, IV, p. 224, nr. 2.

53 AE. ↗ . 11,91 g. 28 mm. Tocită. Inv. 527.
C. Preda, SCN, IV, p. 224, nr. 2.

54 CARACALLA

AE. ↓ . 12,49 g. 27 mm. Foarte mult tocită. Inv. 520.
Pick, p. 116, nr. 317.

55 AE. ↗ . 9,45 g. 26 mm. Mult tocită. Inv. 528.
Pick, p. 116, nr. 320.

56 SEVERUS ALEXANDER

AE. ↙ . 10,93 g. 25 mm. Netocită. Inv. 537.
Pick, p. 118, nr. 333.

57 AE 26 mm. Inv. CN.BARSR 15184.

C. Moisil, Creșterea colecțiilor, 1938—1942, p. 13, nr. 120.

58 GORDIANUS III

AE. ↗ . 12,15 g. 26 mm. Puțin tocită. Inv. 554.
Pick, p. 120, nr. 344.

⁵⁸ Monedele de la nr. 49, 51, 53, 56, 58, 59, 64, 66, 67, 68, 78, 79, 82, 84, 102, 107, 111, 112, publicate în *Pontica*, 6, 1973, p. 363—367.

- 59 AE. ↓ . 12,37 g. 26 mm. Puțin tocită. Inv. 529.
L. Ruzicka, *N.Z.*, 1917, p. 97, nr. 345 a.
- 60 AE. 26 mm. Inv. CN. BARSR 15185.
C. Moisil, *Creșterea colecțiilor 1938—1942*, p. 13, nr. 121.
- 61 *PHILIPPUS I*
AE. ✓ . 10,01 g. 26 mm. Foarte mult tocită. Inv. 489.
Pick, p. 121, nr. 350.
- 62 AE. ✓ . 12,28 g. 28 mm. Foarte mult tocită. Inv. 485.
Pick, p. 122, nr. 355.
- 63 AE. 27 mm. Inv. C.N.BARSR 15060.
C. Moisil, *Creșterea colecțiilor 1938—1942*, p. 14, nr. 126.
- 64 AE. ↗ . 8,51 g. 25 mm. Tocită. Inv. 536.
Pick, p. 123, nr. 361.
- 65 *OTACILLA*
AE. ✓ . 8,14 g. 24,5 mm. Tocită. Inv. 9450.
Pick, p. 123, nr. 363.
- 66 *PHILIPPUS II*
AE. ↗ . 9,44 g. 27 mm. Tocită. Inv. 490.
Pick, p. 124, nr. 367.
- 67 AE. ↗ . 10,38 g. 27 mm. Puțin tocită. Inv. 486.
Pick, p. 124, nr. 367.

HISTRIA

- 68 *ELAGABALUS*
AE. ↑ . 15,36 g. 30,5 mm. Mult tocită. Inv. 633.
Pick, p. 176, nr. 513.

MARKIANOPOLIS

- 69 *CARACALLA ȘI GETA*
AE. ↑ . 9,80 g. 26,5 mm. Mult tocită. Inv. 1359.
Pick, p. 221, nr. 652. Anii 209—210 e.n.
- 70 *MACRINUS ȘI DIADUMENIANUS*
AE. ↓ . 14,35 g. 27 mm. Mult tocită. Inv. 1354
Pick, p. 245, nr. 762. Anii 217—218 e.n.

71 *ELAGABALUS ȘI IULIA SOAEMIS*

AE. ↑ . 8,93 g. 26 mm. Puțin tocită. Inv. 1603.
 Pick, — av. cf. Pick, p. 280, nr. 981; rv. cf. Pick, p. 271, nr. 937, var. (E în
 cîmp dr), Anii 220—221 e.n.

72 *SEVERUS ALEXANDER*

Pick, p. 283, nr. 995. Anii 227—228/9 e.n.
 AE. ↑ . 8,24 g. 24 mm. Tocită. Inv. 177.

73 AE. 26 mm. Inv. C.N.BARSR 15068.

Pick, p. 289, nr. 1025. Anii 226—227 e.n.

74 *SEVERUS ALEXANDER ȘI IULIA MAMAEA*

AE. ↓ . 10,47 g. 26 mm. Mult tocită. Inv. 1355.
 Pick, p. 298, nr. 1075, 3. Anii 227—228/9 e.n.

75 *GORDIANUS II ȘI SARAPIS*

AE. ↙ . 15,93 g. 28 mm. Tocită. Inv. 1450.
 Pick, p. 308, nr. 1128. Anii 238—241 e.n.

76 *PHILIPPUS II ȘI SARAPIS*

AE. ↑ . 11,21 g. 26,5 mm. Tocită. Inv. 702.
 Pick, p. 325, nr. 1209. Anii 244—246 e.n.

NIKOPOLIS77 *CARACALLA*

AE. ↙ . 11,53 g. 27 mm. Tocită. Inv. 1449.
 Pick, p. 411, nr. 1577. Anii 208—210 e.n.

ODESSUS78 *ELAGABALUS*

AE. ↓ . 7,05 g. 25 mm. Tocită. Inv. 1526.
 Pick-Regling, p. 567, nr. 2296.

79 AE. ↓ . 10,89 g. 28 mm. Puțin tocită. Inv. 1965.

Pick-Regling, p. 567, nr. 2299.

80 *GORDIANUS III ȘI Θεός Μέγας*

AE. ↑ . 9,07 g. 27,5 mm. Foarte mult tocită. Inv. 1358.
 Pick-Regling, p. 579, nr. 2366.

TOMIS81 *Τόμον ἕρως*

AE. ↓ . 3,42 g. 17 mm. Puțin tocită. Inv. 18.
 Pick-Regling, p. 668, nr. 2548. Epoca antoniniană.

82 *DOMITIANUS*

AE. ↑ . 4,57 g. 21 mm. Puţin tocită. Inv. 297.
Pick-Regling, p. 678, nr. 2592.

83 *ANTONINUS PIUS*

AE. ↓ . 6,14 g. 20 mm. Mult tocită. Inv. 1464.
Pick-Regling, p. 685, nr. 2618.

84 AE. ↓ . 4,29 g. 20 mm. Tocită. Inv. 179.
Pick-Regling, p. 685, nr. 2620 var.

85 AE. 21 mm. Inv. C. N. BARSR 15061.
C. Moisil, *Creşterea colecţiunilor. 1938—1942*, p. 31, nr. 274.

86 *MARCUS AURELIUS CAESAR*

AE. ↓ . 3,54 g. 16,5 mm. Tocită. Inv. 1108.
Pick-Regling, p. 688, nr. 2642.

87 AE. ↓ . 18 mm. Fragment. Tocită. Inv. 9538.
Pick-Regling, p. 690, nr. 2651.

88 *COMMODUS*

AE. ↓ . 8,38 g. 26 mm. Foarte mult tocită. Inv. 180.
Pick-Regling, p. 704, nr. 2707 var.

89 AE. 28 mm. Inv. C. N. BARSR 15063.
C. Moisil, *Creşterea colecţiunilor. 1938—1942*, p. 31, nr. 278.

90 *IULIA DOMNA*

AE. ↑ . 3,11 g. 15,5 mm. Mult tocită. Inv. 5561.
Pick-Regling, p. 733, nr. 2822. Anii 193—203/4 e.n.

91 *CARACALLA*

AE. ↑ . 8,23 g. 23, 5 mm. Mult tocită. Inv. 268.
Av.....-ANTΩN..... Bust. cuir în paludamentum văzut din faţă.

Rv MHTPO — ΠION... Artemis mergînd spre dr. ţine în mîna st. arcul, iar c
scoate săgeata din tolba aflată la spate; jos lingă piciorul st. cîine spre dr
În cîmp st. Γ Pick-Regling —

92 AE. ✓ . 8,31 g. 26 mm. Tocită. Inv. 269.
Pick-Regling, p. 745, nr. 2878. Anii 204—208/9 e.n.

93 AE. ↓ . 7,93 g. 25 mm. Mult tocită. Inv. 131.
Pick-Regling, p. 750, nr. 2900. Anii 209—210/11 e.n.

94 AE. ↓ . 8,79 g. 24 mm. Foarte mult tocită. Inv. 533.
Pick-Regling, p. 751, nr. 2905. Anii 209—210/11 e.n.

95 *GETA*

AE. ↓ . 4,12 g. 24 mm. Conservare slabă. Inv. 178.
Pick-Regling, p. 779, nr. 3019. Anii 209—210/11 e.n.

96 AE. ↓ . 7,03 g. 25 mm. Multă tocită. Inv. 262.
Pick-Regling, p. 783, nr. 3033. Anii 211—212 e.n.

97 AE. 24 mm. Inv. C.N. BARSR 15062.

C. Moisil, *Creșterea colecțiilor...* 1938—1942, p. 38, nr. 294. Anii 209—210/1.

98 *ELAGABALVS*

AE. ↑ . 9,93 g. 26 mm. Tocită. Inv. 187.
Pick-Regling, p. 792, nr. 3059.

99 *IULIA CORNELIA PAULA*

AE. ↑ . 12,64 g. 26 mm. Mult tocită. Inv. 181.
Pick-Regling, p. 805, nr. 3122.

100 *SEVERUS ALEXANDER*

AE. ↑ . 11,31 g. 24 mm. Mult tocită. Inv. 271.
Pick-Regling, p. 818, nr. 3177.

101 AE. 26 mm. Inv. C.N. BARSR 15064
Pick-Regling, p. 824, nr. 3212.

102 AE. ↓ . 7,48 g. 24 mm. Tocită. Inv. 212.
Pick-Regling, p. 829, nr. 3241.

103 AE. ↑ . 7,05 g. 27 mm. Tocită (fragment) Inv. 176.
Pick-Regling, p. 831, nr. 3252.

104 AE. ↓ . 7,90 g. 26 mm. Foarte mult tocită. Inv. 5837.
Pick-Regling, p. 831, nr. 3253.

105 AE. ↓ . 4,01 g. 21 mm. Mult tocită. Inv. 175.
Pick-Regling, p. 838, nr. 3289.

106 *GORDIANUS III*

AE. ↗ 9,18 g. 25 mm. Tocită. Inv. 267.
Pick-Regling, — av. cf. Pick, p. 865. nr. 3393; rv. cf. Pick, p. 865, nr. 3391

107 *GORDIANUS III ȘI TRANQUILLINA*

AE. ↑ . 11,57 g. 26 mm. Puțin tocită. Inv. 270.
Pick-Regling, p. 892, nr. 3524.

108 AE. 28 mm. Inv. C. N. BARSR 15065.
Pick-Regling, p. 894, nr. 3529.

109 *TRANQUILLINA*

AE. ↓ . 7,80 g. 23 mm. Tocită. Inv. 9537.
Pick-Regling, p. 900, nr. 3557 var (O fără punct).

Thracia**ANCHIALUS**110 *ANTONINUS PIUS*

A.E. ↑ . 3 g. 16 mm. Tocită. Inv. 1105.
Münzer-Strak, p. 222, nr. 421.

MESSAMBRIA111 *GORDIANUS III ȘI TRANQUILLINA*

AE. ✓ . 9,48 g. 26,5 mm. Puțin tocită. Inv. 1446.
BMC, Thrace, p. 134, nr. 17.

112 AE. ✓ . 9,81 g. 25 mm. Puțin tocită. Inv. 1447.
R. Ocheșeanu, Gh. Papuc, *Pontica*, 6, p. 365, nr. 172.

36 PETROȘANI

Pe teritoriul localității au fost găsite monede imperiale⁵⁹

37 PIATRA

Din așezarea provine o monedă romană emisă de Traian.

1 *TRAIANUS*

Sestertius. AE. \ . 20,34 g. 31 mm. Foarte mult tocită. Inv. 9736.
BMC III, Anii 98—117 e.n.

38 PIETRENI

În colecția cabinetului numismatic al Muzeului de arheologie Constanța se păstrează câteva monede romane și coloniale adunate de pe teritoriul localității.

1 *SEPTIMIUS SEVERUS*

Denarius, AR. ↓ . 2,98 g. 17 mm. Puțin tocită. Inv. 9557.
BMC, V, p. 287, nr. 671 ? Monetărie estică. Asia. Anii 198—202 e.n.

⁵⁹ Localitățile de la nr. 36, 39, 40 în *TIR*, L 35, p. 57—59.

2 GORDIANUS III

Antoninianus. AR. ↓ . 4,96 g. 22 mm. Puțin tocită. Inv. 9735.
Cohen² 97. RIC, IV, 1, p. 31, nr. 143. Roma. Anii 243—244 e.n.

Moesia Inferior

MARKIANOPOLIS

3 SEPTIMIUS SEVERUS

AE. ↑ . 2,53 gr. 15,5 mm. Mult tocită. Inv. 9754.
Av. legenda ilizibilă. Cap ? laur spre dreapta.
Rv. MAPKIA-NO-ΠOΛITΩN Ciorchine de strugure.
Pick-

4 ELAGABALUS

AE. ↑ . 2,78 g. 18 mm. Foarte tocită. Inv. 9731.
Pick, p. 270, nr. 924.

TOMIS

5 MAXIMUS

AE. ✓ . 10,92 g. 26 mm. Puțin tocită. Inv. 9558.
Pick-Regling, p. 854, nr. 3354.

39. PLOPUL

Avem o indicație generală privind descoperiri de monede antice în această așezare.

40. POARTA ALBĂ

Au fost găsite monede imperiale pînă în secolul IV și pe teritoriul localității amintite.

41. RUNCU

Moneda a fost găsită în timpul unei periegeze de C. Ionomu⁶⁰.

⁶⁰ R. Ochășeanu, Gh. Papuc, *op. cit.*, p. 367, nr. 175.

Moesia Inferior

MARKIANOPOLIS

1 GORDIANUS III

AE. ✓ . 13,79 g. 28 mm. Puțin tocită. Inv. 1523.
Pick, p. 311, nr. 1142.

42. SARIGHIOLUL DE DEAL

În raza localității au fost aflate monede din secolele III-IV e.n.⁶¹.

43. SARINASUF

Conform unei știri, între Sarinasuf și Caraibil s-au găsit monede mai ales din timpul împăraților Antonini⁶².

44. SĂCELE

Pe teritoriul satului a fost descoperită întâmplător o monedă tomitană.

Moesia Inferior

TOMIS

1 GETA

AE. ✓ . 9,89 g. 25,5 mm. Tocită. Inv. 9732.
Pick-Regling, p. 778, nr. 3015. Anii 209—210/11 e.n.

45. SIMINOC

Se păstrează informații, conform cărora pe teritoriul așezării au fost găsite monede de argint și bronz de la Traian și Hadrian⁶³.

46. SINOE (vicus Quintionis)

Deși s-au întreprins cercetări de teren în câteva puncte din raza acestei așezări, nu avem decât indicații generale privind descoperiri de monede romane⁶⁴,

⁶¹ cf. *TIR*, L 35, p. 63.

⁶² C. Moisil, *op. cit.*, p. 91.

⁶³ cf. *TIR*, L 35, p. 66.

⁶⁴ *SCIV*, IV, 1953, 1—2, p. 136.

cu o singură excepție, o monedă histriană de la Commodus, aflată la MNA, inv. 466⁶⁵.

47. SLAVA RUSĂ

Două monede imperiale de bronz din secolul III (posibil și după 271 e.n.) au fost găsite în cetate și în partea de est a satului⁶⁶.

47 a. SLAVA RUSĂ — VALEA SLAVEI

La punctul „Cetatea Fetei“, pe valea Slavei au fost găsite monede ale împăraților Antonini, precum și monede bizantine⁶⁷.

48. ȘIPOSE

O monedă colonială din Aspendus a fost găsită într-un mormânt din secolul IV e.n., datat cu o monedă constantiniană⁶⁸.

ASPENDUS

1 MACRINUS

AE. ↗. 5,58 g. 20 mm. Tocită. Inv. 6212.

BMC, Greck-Coins, 19. — R. Ocheșeanu, *Pontica*, 5, 1972, p. 487

49. TARIVERDE

Indicațiile privind materialul monetar de epocă romană aflat în așezarea de la Tariverde sînt puține, astfel sînt amintite ca descoperite în timpul săpăturilor două monede din secolele III-IV e.n. (posibil după 268 e.n.)⁶⁹. De asemenea din localitate provin monede histriene emise pentru Crispina și Iulia Mamaea⁷⁰.

Moesia Inferior

HISTRIA

1 CRISPINA

AE. 4,71 g. 19 mm.

M. Sutz. ARMSI, XXXV, (1913), p. 368, nr. 37.

⁶⁵ H. Nubar, în *Dacia*, N.S., VII, 1963, p. 250, nota 29.

⁶⁶ SCIV, V, 1954, 1—2, p. 112.

⁶⁷ C. Moisil, *op. cit.*, p. 113.

⁶⁸ C. Stavru, în *Pontica*, 5, 1972, p. 236.

⁶⁹ SCIV, V, 1953, 1—2, p. 105.

⁷⁰ Cele trei monede histriene sînt amintite de H. Nubar, *loc. cit.*, iar moneda de la Crispina este citată de C. Preda, în SCN, II, 1958, p. 113, nr. 7.

2 IULIA MAMAEA

AE. Inv. MNA 750.

3 AE. Inv. MNA 745.

49 a. TARIVERDE (ÎMPREJURIMI)

Sint amintite ca descoperite la N-E de Tariverde și V de Istria monede de secolele II-III, de la Crispina, Caracalla și Severus Alexander⁷¹.

50. TAȘAUL

În acest punct a fost descoperită în 1960 o monedă romană de la Faustina II.

1 FAUSTINA II

As. AE. ↓ . 9,22 g. 23,5 mm. Mult tocită. Inv. 5754.

BMC, IV, p. 380, nr. 2188 A — Roma, Emisiunea a 3-a. Anii cca. 152—156 e.n.

51. TÎRGUȘOR — PEȘTERA ADAM

Cu prilejul cercetării peșterii Adam a fost descoperită o monedă de la Vespasian⁷².

52. TOPRAISAR

În colecția Muzeului de arheologie Constanța se păstrează câteva monede romane și grecești găsite pe teritoriul comunei.

1 SEPTIMIUS SEVERUS

Denarius. AR. ↓ . 2,29 g. 18 mm. Tocită. Inv. 5560.

BMC, V, p. 31, nr. 64. Roma. Emisiunea a 2-a. Anul 194 e.n.

Moesia Inferior

CALLATIS

2 MONEDĂ FĂRĂ CAP DE ÎMPĂRAT

AE. ↓ . 5,82 g. 22 mm. Mult tocită. Inv. 699.

Pick, p. 109, nr. 283.

⁷¹ V. Canarache, în *SCIV*, II, 1951, 2, p. 71.

⁷² cf. N. Gostar, în *Arheologia Moldovei*, VII, 1972, p. 264, nr. 11.

3 *FAUSTINA II*

AE. ↙ . 4,35 g. 18,5 mm. Tocită. Inv. 698.
Pick, p. 112, nr. 297.

HISTRIA

4 *GORDIANUS III și TRANQUILLINA*⁷³

AE. ↑ . 12,77 g. 25 mm. Mult tocită. Inv. 697.
Pick, p. 179, nr. 525.

TOMIS

5 *ELAGABALUS*

AE. ↓ . 10,94 g. 26 mm. Netocită. Inv. 455.
Pick-Regling, p. 793, nr. 3062.

53. TURDA

În grădina locuitorului Răducanu Ion a fost găsită întâmplător o monedă din Nikopolis ad Istrum.

Moesia Inferior

NIKOPOLIS AD ISTRUM

1 *DIADUMENIANUS*⁷⁴

AE. ↓ . 8,91 g. 25 mm. Mult tocită. Inv. 1535.
Pick, p. 460, nr. 1805.

54. VADU

Monedele romane au fost găsite de Andrei Ion, lângă bazinul de apă al grădini de zarzavat a I.A.S.

1 *ELAGABALUS*

Denarius. AR. ↙ . 2,92 g. 18 mm. Netocită. Inv. 7664.
BMC, V, p. 544, nr. 93. Roma. Grupa a 3-a. Anul 219 e.n.

2 Denarius. AR. ↓ . 2,76 g. 19 mm. Netocită. Inv. 7663.

BMC, V, p. 554, nr. 169. Roma. Anii 219—220 e.n.

⁷³ R. Ocheșeanu, Gh. Papuc, *op. cit.*, p. 369, nr. 176, 177.

⁷⁴ *Ibidem*, nr. 179.

Moesia Inferior**HISTRIA****3 GORDIANUS III**

AE. ↓ . 13,74 g. 27 mm. Tocită. Inv. 1558.
M. Sutz, BSNR, 1907, p. 8, nr. 13.

4. TRANQUILLINA

AE. ↙ . 7,12 g., 21 mm. Tocită. Inv. 695.
Pick, p. 179, nr. 529.

Moesia Inferior**TOMIS⁷⁵****5 PERTINAX**

AE. ↓ . 11,72 g. 27 mm. Puțin tocită. Inv. 464.
Pick-Regling, p. 710, nr. 2730.

6 CARACALLA

AE. ↗ . 9,96 g. 26 mm. Tocită. Inv. 454.
Pick-Regling, p. 740, nr. 2856. Anii 211—217 e.n.

7 GORDIANUS III

AE. ↓ . 10,14 g. 25 mm. Tocită. Inv. 459.
Pick-Regling, p. 875, nr. 3447.

Bythinia**NIKAEA****8 SEVERUS ALEXANDER**

AE. ↓ . 6,78 g. 24 mm. Tocită. În partea superioară orificiu. Inv. 1539.
W. H. Waddington, Recueil général, I, 3, 1910, p. 476, nr. 613, var. av A.

⁷⁵ *Ibidem*, p. 368, nr. 180 și 181.

Capadocia**CAESAREA**

9 GORDIANUS

AE. ↑ . 12,20 g. 25 mm. Mult tocită. Inv. 1557.
BMC, Galatia, p. 92, nr. 342 var rev. CAB, contramarcă pe av. ?

55. VALEA SEACĂ

În punctul Bărăganu a fost găsită o monedă donată Muzeului din Constanța de Firlitu Ion⁷⁶.

Moesia Inferior**TOMIS**

1 SEVERUS ALEXANDER

AE. ↓ . 13,08 g. 25 mm. Tocită. Inv. 462.
Pick-Regling, p. 837, nr. 3284, Var.

56. VALUL LUI TRAIAN

Moneda a fost găsită într-un punct situat în apropierea școlii de șoferi din localitate în anul 1963.

Moesia Inferior**TOMIS**

1 CARACALLA

AE. ↓ . 10,20 g. 27 mm. Mult tocită. Inv. 463.
Pick-Regling, p. 736, nr. 2832 tip general.

57. ZEBIL

În insula Grădiștea-Cetate au fost descoperite monede din secolele I-VI e.n.

⁷⁶ Gh. Poenaru-Bordea, *loc. cit.*, nr. 3. R. Ocheșeanu, Gh. Papuc, *op. cit.*, p. 368, nr. 182.

58. ZORILE

În localitate sînt amintite descoperiri de monede antice ⁷⁷.

ADDENDA

59. ULMETUM (Pantelimonul de sus)

În săpăturile din cetatea Ulmetum, au fost descoperite cîteva monede imperiale, ale cetății Histria și Tomis, datînd din perioada în care așezarea avea statut de *vicus* ⁷⁸.

16. A ENISALA

Din cuprinsul unei așezări romane observate la dus-vest de comună provin un denar de argint de la Hadrian și zece monede de bronz de la Licinius pînă la Valentinian ⁷⁹.

35. A. PECINEAGA

La 4—5 km nord vest de comună, în zona denumită de localnici „Movila lui Oprea Ionescu, într-o așezare romană întinsă pe o suprafață de 3—4 km, a fost găsită o monedă romană.*

FAUSTINA I

Dupondius. AE. ↑ 16,10 g. 31 mm. Tocită. Inv. nr. 10.499.
BMC, III, p. 247, nr. 1544 Roma. Emisiunea a 3-a, ani post 144 e.n.

60. TELIȚA

În sondajul efectuat de A. Rădulescu în 1963 a fost găsită într-un depozit de țigle antic o monedă din Markianopolis cu efiigiile lui Septimius Severus și Iulia Domna ⁸⁰.

⁷⁷ cf. TIR, L 35, p. 79, localitățile de la nr. 57 și 58.

⁷⁸ V. Pârvan, *Ulmetum*, II, p. 300, 2 nr. 1—3; idem *Ulmetum*, III, ARMSI, XXXVII, 1915, p. 281, nr. 1.

Despre *vicus Ulmetum*, V. Pârvan, *Ulmetum*, II, p. 365—368, nr. 16; p. 344, nr. 8, cf. I. I. Russu, în *SCIV*, VIII, 1957, p. 311—315.

⁷⁹ M. Babeș, în *SCIV*, 22, 1971, 1, p. 21, n. 10.

* Informație M. Irimia.

⁸⁰ A. Rădulescu, în *Pontica*, 4, 1971, p. 277—285.

INDEX
Monede romane

Împărații și membrii familiilor domnitoare	Localitatea	Nr. crt.	Număr de piese
1	2	3	4
Nero	Hamcearca	20, 1	2
	Lespezi	24, 1	
Vespașianus	Cumpăna	13, 1	3
	Darabani	14, 1	
	Tîrșor	51	
Titus	Lespezi	24, 2	2
	Pecineaga	35, 1	
Traianus	Ăgînea	1, 1	7+x
	Albești	2, 1	
	Ciucurova	10, 1	
	Enisala	16, x	
	Horia	21, 1	
	Medgidia	28, 1	
	Pecineaga	35, 2	
	Piatra	37, 1	
	Siminoc	45, x	
Hadrianus	Calica	6, 1	2+x
	Pecineaga	35, 3	
	Siminoc	45, x	
Antonius Pius	Camena	7, 1	6
	Cumpăna	13, 2	
	M. Kogălniceanu	30, 1	
	Negrești	33, 1	
	Pecineaga	35, 4, 5	
Faustina I	Ceamurlia de Jos	8, 1	1
	Pecineaga	35, 6, 7	2
Marcus Aurelius	Pecineaga	35, 8	1
Lucius Verus	Pecineaga	35, 8	1
Faustina II	Tășaul	50, 1	1
Commodus	Pecineaga	35, 9	1
Lucilla	Camena	7, 2	1
Crispina	Limanu	25, 1	1+x?
	Tariverde și împrejurimi	49 a, x?	
Împărații Antonini	Sarinasuf	43. x.	x
	Slava Rusă-		
	Valea Slaviei	47 a, x	
Septimius Severus	Pietreni	38, 1	2
	Topraisar	52, 1	

1	2	3	4
Caracalla	Pecineaga Tariverde împrejurimi	35, 10, 11 49 a, x	2+x
Elagabalus	Pecineaga Vadu	35, 12 54, 1, 2	3
Severus Alexander	Tariverde împrejurimi	49, a, x	x
Gordianus III	Făurei—Băneasa Pietreni	17, 1 38, 2	2
Philippus I	Pecineaga	35, 13	1
Otacilla	Pecineaga	35, 14, 15	2
Traianus Decius	Pecineaga	35, 16	1
Trebonianus Gallus	Pecineaga	35, 17	1
Volusianus	Ciucurova	10, 2	1
Valerianus I	Pecineaga	35, 18, 19, 20, 21	4
Gallienus	Pecineaga	35, 22, 23, 24, 25, 26	5
Salonina	Pecineaga	35, 27	1
Claudius II	Lazu	23, 1	1

Monede grecești

Cetăți emitente	Împărați și membrii familiilor domnitoare	Localitatea	Nr. crt.	Nuțăr de piese
1	2	3	4	5
Bosporul Cimerian	Sauromates I	Horia	21, 2	1
Tyras	Severus Alexander	Pecineaga	35, 28	1
Viminacium	Philippus I	Pecineaga	35, 29	1
Callatis	Fără cap de împărat	Pecineaga	35, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45	17
	Nero	Topraisar	52, 2	1
	Faustina II	Pecineaga	35, 46	1
	Commodus	Topraisar	52, 3	1
	Lucilla	Pecineaga	35, 47, 48	2
		Pecineaga	35, 49	1
	Septimius Severus	Limanu	25, 2, 3	
		Pecineaga	35, 50, 51, 52, 53	6
	Iulia Domna	Limanu	25, 4	1
	Caracalla	Pecineaga	35, 54, 55	2
	Severus Alexander	Pecineaga	35, 56, 57	2
	Gordianus III	Pecineaga	35, 58, 59, 60	3
	Philippus I	Pecineaga	35, 61, 62, 63, 64	4
	Otacilla	Pecineaga	35, 65	1
	Philippus II	Pecineaga	35, 66, 67	2

1		2	3	4
Histria	Fără cap de împărat	Babadag	4, a	1
	Commodus	Sinoe	46	1
	Crispina	Tariverde	49, 1	1
	Caracalla	Corbul de jos— Capul Midia	12 a, 1	1
	Ellagabalus	Pecineaga	35, 68	1
	Iulia Mamaea	Tariverde	49, 2, 3	2
	Gordian	Vadu	54, 3	1
	Gordianus și Tranquillina	Topraisar	52, 4	1
	Tranquillina	Vadu	54, 4	1
	Monede histriene	Fintinele	18, x	10+x
Nikopolis	Caracalla	Pecineaga	35, 77	1
	Diadumenianus	Turda	53, 1	1
Markianopolis	Septimius Severus	Pietreni	38, 3	1
	Carcalla și Geta	Pecineaga	35, 69	1
	Macrinus și Diadumenianus	Pecineaga	35, 70	1
	Elagabalus	Pietreni	38, 4	1
	Elagabalus și Iulia Maesa	Albești	2, 2	1
	Elagabalus și Iulia Saoemis	Pecineaga	35, 71	1
	Severus Alexander	Pecineaga	35, 72, 73	2
	Severus Alexander și Iulia Mamaea	Pecineaga	35, 74	1
	Gordianus și Sarapis	Pecineaga Runcu	35, 75 41, 1	2
	Philippus II și Sarapis	Pecineaga	35, 76	1
Odessus	Elagabalus	Pecineaga	35, 78, 79	2
	Gordianus	Pecineaga	35, 80	1
Tomis		Pecineaga	35, 81	1
	Domitianus	Pecineaga	35, 82	1
	Hadrianus	Lespezi	24, 3	1
	Antoninus Pius	Pecineaga	35, 83, 84, 85	3
	Marcus Aurelius	Pecineaga	35, 86, 87	2
	Commodus	Pecineaga	35, 88, 89	2
	Pertinax	Vadu	54, 5	1
	Iulia Domna	Pecineaga	35, 90	1
	Caracalla	Pecineaga	35, 91, 92, 93, 94	1
		Vadu	54, 6	
		Valul lui Traian	56, 1	6
	Geta	Pecineaga	35, 95, 96, 97	
		Săcele	41, 1	4
	Elagabalus	Năvodari	32, 1	
		Pecineaga	35, 98	
	Topraisar	52, 5	3	
Iulia Cornelia Paula	Pecineaga	35, 99	1	

	2	2	3	4	
Tomis	Severus Alexander	Pecineaga	35, 100, 101, 102, 103, 104, 105		
		Valea Seacă- Bărăganu	55, 1	7	
	Maximinus	Medea	27, 1	1	
	Maximus	Pietreni	38, 5	1	
	Gordianus III	Corbu de Jos	12, 1		
		Medea	27, 2		
		Pecineaga Vadu	35, 106 54, 7	4	
	Gordianus III și Tranquillina	Pecineaga	35, 107, 108	2	
		Tramquillina	Pecineaga	35, 109	1
		Antoninus Pius	Pecineaga	35, 110	1
Anchialos	Gordianus III și Tranquillina	Pecineaga	35, 111, 112	2	
Messambria		Gordianus III și Tranquillina	Pecineaga	35, 111, 112	2
Messambria	Tranquillina				
Nicaea	Severus Alexander	Agıgea	1, 2		
Caesarea	Gordianus	Vadu	54, 8	2	
		Vadu	54, 9	1	
Tarsus	epoca romană	Babadag	4, 1	1	

DÉCOUVERTES MONÉTAIRES AUX VILLAGES DE LA DOBROUDJA ROMAINE

(I-er-III-e siècle d.n.è.)

Résumé

Les auteurs font une première présentation de la circulation monétaire aux villages de Scythia Minor, en employant, tout d'abord, la collection numismatique du Mussé d'archéologie de Constantza.

Ou a rassemblé des renseignements d'ordre numismatique concernant un nombre de 58 localités rurales de la Dobroudja où l'on a fait des découvertes isolées et 3, où l'on a trouvé des trésors.

On distingue, quant à la circulation monétaire aux villages de la Dobroudja romaine, quatre périodes : la première appartient à l'époque des dynasties julio-claudienne et flavienne, la seconde aux empereurs Antonins, la troisième correspond à la dynastie des Sévère et la quatrième à l'anarchie militaire, jusqu'au regne d'Aurélien.

Quant à la première période il est à constater l'absence des monnaies isolées des premières décennies du I-er siècle de n.è., laquelle peut être expliquée par le retrait des monnaies impériales à la suite de la réforme monétaire de Néron ou par leur thésaurisation de prédilection, comme il est également indiqué par la composition des trésors de la Dobroudja.

La seconde période se caractérise par une riche circulation monétaire. Maintenant, à l'encontre des époques immédiatement suivantes, il paraît que la monnaie grecque de bronze n'ait eu un rôle prédominant en la circulation ; le nécessaire de monnaie de bronze était largement satisfait par les monnaies impériales.

Pendant la troisième période, en même temps que le début de la crise monétaire dans l'Empire romain et la diminution du nombre des émissions impériales de bronze, s'accroît le rôle des pièces émises par les cités grecques dans le menu commerce.

La quatrième période a été divisée en deux étapes : une jusqu'au règne de Philippe l'Arabe lorsque, au Pont Gauche, cessent les émissions coloniales, et la seconde jusqu'à la réforme monétaire d'Aurélien. Pendant la seconde étape, en circulation ne pénètrent plus que des monnaies impériales, ce qui indique numismatiquement la situation grave de la province, sur plan politique et économique, au troisième quart du IIIe siècle.

Dans la seconde partie de l'ouvrage on discute la situation par territoires. La monnaie romaine est à rencontrer dans tous les territoires, en quantité appréciable. Dans le territoire de Callatis, des monnaies coloniales les plus nombreuses en sont celles émises par Callatis, suivi de Tomi, Marcianopolis, Odessos, Mésambria ainsi que d'autres cités.

Le nombre assez grand de monnaies tomitanes s'explique par le pouvoir économique de la métropole du Pont Gauche et ici-également par le voisinage du territoire callatien.

Dans le territoire de Tomi, la plupart des monnaies coloniales grecques sont tomitanes, suivies de Histria et de Nicée.

Dans le territoire histrien, la majeure partie des monnaies coloniales sont tomitanes, suivies ensuite par Histria, situation complètement différente de ce qu'on connaît à propos de Histria, où le numéraire provient des émissions propres couvrant plus de la moitié du nécessaire de monnaie.

Pour les territoires des cités situées sur la ligne du Danube, les monnaies couvrent chronologiquement toute la période. La grande fréquence des découvertes de monnaies impériales romaines s'explique par ce que le numéraire mis en circulation par l'armée romaine en quartait le long de la ligne du Danube était romain. Dans le territoire du municipium de Tropaeum Traiani, il n'existe, des monnaies coloniales, que celles émises par Tomi, bien qu'on eût trouvé, dans la cité, un nombre considérable de monnaies de Marcianopolis et Nicopolis ad Istrum.

Les découvertes monétaires viennent confirmer les vestiges épigraphiques et archéologiques lesquels prouvent la vitalité de la vie économique dans les villages de Scythia Minor.